

เอกสารสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พราหมณ์ในประเทศไทย และศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์

๑. ความเป็นมาของพราหมณ์ในประเทศไทย

พราหมณ์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณในประเทศอินเดีย มีหน้าที่อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับพระเวท และประกอบพิธีอัญเชิญมหาเทพและเทวา เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบพิธี แต่เดิมในช่วงต้น กรุงรัตนโกสินทร์แต่ละหัวเมืองยังเป็นเมืองซึ่งประกอบไปด้วย หัวเมืองฝ่ายเหนือ ฝ่ายใต้ และหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก และยังแบ่งย่อยเป็นหัวเมืองเอก โท ตรี แต่ละหัวเมืองมีพราหมณ์ ทำหน้าที่ประกอบพิธีในเมืองเหล่านั้น จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปรับเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นระบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้คณะพราหมณ์ ประจำเมืองต่างๆ ได้ยุติการประกอบพิธี โดยให้เทวสถาน สำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์) เป็นศูนย์กลางประกอบพระราชพิธีและรัฐพิธีอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ปฏิบัติไปในทางเดียวกัน จึงทำให้เทวสถาน สำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์) กลายเป็นศูนย์รวมพราหมณ์ในประเทศไทย สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

๒. ระเบียบแบบแผนการบวชพราหมณ์ในประเทศไทย

การบวชพราหมณ์ในประเทศไทยมีระเบียบแบบแผนตามโบราณประเพณี ดังนี้

๒.๑ บุคคลที่จะบวชเป็นพราหมณ์ต้องสืบเชื้อสายจากตระกูลพราหมณ์ฝ่ายบิดา กล่าวคือ ทวด ปู่ และพ่อ เป็นพราหมณ์มาโดยตลอดเท่านั้น เช่น พราหมณ์มีบุตรและธิดา บุตรมีลูกชาย สามารถบวชพราหมณ์ได้ ธิดามีลูกชายไม่สามารถบวชพราหมณ์ได้

๒.๒ ก่อนบวชพราหมณ์ ผู้ที่จะบวชต้องถือพรตอยู่ประมาณ ๒ ปี เพื่อศึกษาวิถีพราหมณ์ พร้อมทั้งความรู้ต่างๆ ที่พราหมณ์พึงมี

๒.๓ สถานที่บวชพราหมณ์ในประเทศไทย มีเพียงแห่งเดียวเท่านั้น คือ เทวสถาน สำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์) โดยพิธีบวชพราหมณ์จะกระทำได้เพียง ๑ ครั้งต่อปี จัดขึ้นในพระราชพิธีตรียัมพวาย - ตรีปวาย ในวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือนยี่

๒.๔ พราหมณ์อุปฌาย์ผู้ทำหน้าที่บวช คือ ประธานพระครูพราหมณ์ หรือพระครูพราหมณ์ที่ได้รับ สายธรรมา ๖ สาย ซึ่งได้รับมอบหมายจากประธานพระครูพราหมณ์ (สายธรรมา คือ เครื่องหมาย แสดงถึงความเป็นพราหมณ์ซึ่งบวชแล้ว ลักษณะเป็นด้ายมงคลใช้สวมเวลาประกอบพิธีสำคัญ พราหมณ์ที่บวชแล้วเริ่มต้นจะได้สายธรรมา ๓ สาย และเมื่อเลื่อนชั้นเป็นพระครูพราหมณ์จะได้สายธรรมา ๖ สาย)

๒.๕ ผู้ที่จะบวชพราหมณ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะพราหมณ์ทุกคนโดยเอกฉันท์ ซึ่งเทวสถาน สำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์) เป็นสถานที่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่จะประกอบพิธี บวชพราหมณ์ไทยได้

ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยมีพราหมณ์อยู่ประจำเทวสถาน สำหรับพระนคร โบสถ์พราหมณ์ จำนวน ๑๓ ท่าน

๓. บุคคลที่สามารถใช้คำนำหน้าชื่อว่าพราหมณ์

ผู้ที่ไม่ผ่านการบวชโดยถูกต้องตามประเพณี ไม่ควรใช้คำนำหน้าชื่อตนเองว่าพราหมณ์ โดยควรเลี่ยงไปใช้คำว่า บัณฑิต อาจารย์ หรือผู้รู้ เป็นต้น ในบางกรณีอาจมีบุคคลบางกลุ่มอ้างตนว่า ได้รับการบวชจากประเทศอินเดีย ซึ่งบุคคลเหล่านั้นได้อาศัยอยู่ที่ประเทศอินเดียเพียงระยะเวลาอันสั้น และจะต้องเรียนภาษาท้องถิ่นนั้นๆ ให้แตกฉาน รวมทั้งจะต้องศึกษาพระเวทในภาษาอินเดีย นอกจากนี้ ยังต้องมีจดหมายรับรองจากประธานพระครูพราหมณ์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ว่าตระกูลมีเชื้อสายพราหมณ์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นไปได้ยากที่จะได้รับการบวชที่ถูกต้อง ตามประเพณีพราหมณ์ของประเทศอินเดีย

ส่วนบุคคลที่สามารถเรียนภาษาอินเดีย ความรู้ และศาสตร์ในศาสนาพราหมณ์ จนสำเร็จหลักสูตรปริญญาชั้น สามารถเรียกท่านเหล่านั้นว่าอาจารย์หรือบัณฑิตได้ แต่ไม่สามารถ เรียกพราหมณ์ได้ เพราะท่านเหล่านั้นไม่มีเชื้อสายพราหมณ์ และไม่ได้รับการบวชที่ถูกต้อง ตามประเพณีไทย

นอกจากนี้ ในประเทศไทยยังมีพราหมณ์ที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือเชื้อสายไทย ซึ่งส่วนใหญ่ถือสัญชาติอินเดีย โดยมีจำนวนจำกัดและอยู่ในสังกัดของศาสนสถานที่อยู่ภายใต้องค์การทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่กรมการศาสนาให้การรับรอง จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ วัดเทพมณเฑียร สังกัดสมาคมฮินดูสมาช วัดวิชฌ์ สังกัดสมาคมฮินดูธรรมสภา และศาสนสถานที่อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักพราหมณ์พระราชครู ในสำนักพระราชวัง ซึ่งมีพราหมณ์ (อินเดีย) ประกอบพิธีอย่างถูกต้องตามธรรมเนียมปฏิบัติ อีกจำนวน ๒ แห่ง คือ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) กรุงเทพมหานคร และมูลนิธิเทวสถานพระนารายณ์ศรีอันดามัน จังหวัดพังงา โดยทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมอยู่ในศาสนสถานทั้ง ๔ แห่ง ตามจำนวนที่กรมการศาสนา และสำนักพราหมณ์พระราชครู ในสำนักพระราชวัง กำหนดไว้

๔. การแต่งกายของพราหมณ์

ปัจจุบันในสังคมไทยพบบุคคลแต่งกายคล้ายพราหมณ์ ในลักษณะนุ่งโจงกระเบน ประกอบพิธีทางศาสนาเป็นจำนวนมากในทุกภูมิภาค จนทำให้ศาสนิกชนและประชาชนทั่วไปเกิดความสับสน เนื่องจากไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการแต่งกายของพราหมณ์ในการประกอบพิธีทางศาสนา อีกทั้งโจงกระเบนยังเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถสวมใส่ได้

สำหรับการแต่งกายของพราหมณ์ในการประกอบพระราชพิธีหรืองานรัฐพิธี ให้สวมใส่เสื้อครุยแบบพราหมณ์ ซึ่งเป็นธรรมเนียมการแต่งกายที่มีมาแต่โบราณ โดยเป็นไปตามพระราชกำหนดเสื้อครุย ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๘ หน้า ๑๔๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ (ร.ศ. ๑๓๐) ซึ่งหากบุคคลใดฝ่าฝืนอาจมีโทษทางกฎหมายได้ ทั้งนี้ มีกรณียกเว้นให้ภาคซึ่งจะเข้ารับการบรรพชาสามารถใส่เสื้อครุยได้ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในการอุปสมบท

ทั้งนี้ การแอบอ้างตนและใช้ชื่อพราหมณ์นำหน้า ในกรณีที่มีการแต่งกายเป็นพราหมณ์ และประกอบพิธีกรรม อาจเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาในหมวดความผิดเกี่ยวกับศาสนา ตามมาตรา ๒๐๘ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าเป็นบุคคลเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ” และถือว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งผู้พบเห็นสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

๕. ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์

ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เรียกว่า “เทวาลัย” หรือ “เทวสถาน” ซึ่งศาสนิกชนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ต่างให้ความเคารพและร่วมกันทำนุบำรุงให้อยู่ในสภาพที่ดี เนื่องจากสร้างขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อว่าเป็นที่ประทับของเทพเจ้า ปัจจุบันศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์จำนวนมากมีฐานะเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่เปิดให้ส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เข้าเยี่ยมชมเพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

การเข้าเยี่ยมชมหรือขออนุญาตใช้โบราณสถานของศาสนาพราหมณ์ประกอบกิจกรรมต่างๆ ควรปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการประกอบพิธีกรรมที่ผิดไปจากจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของไทย รวมถึงอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถาน

ที่มา : สำนักพราหมณ์พระราชครู ในสำนักพระราชวัง
: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนาพราหมณ์

พราหมณ์ คือใคร?

พราหมณ์ เป็นนักบวชในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีบทบาทสำคัญทางด้านศาสนาและพิธีกรรม เป็นผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับพระเวท และประกอบพิธีฮินดูเชิงนามาเทวและเทวา เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบพิธี โดยมีความเชื่อว่าพราหมณ์เป็นตัวแทนของความบริสุทธิ์ เป็นศูนย์รวมและต้นกำเนิดของจิตวิญญาณทั้งปวง

บุคคลที่สามารถทำหน้าที่พราหมณ์ในการประกอบพิธีกรรมได้ต้องผ่านการบวชซึ่งมีธรรมเนียมปฏิบัติที่เคร่งครัด โดยบุคคลที่จะบวชเป็นพราหมณ์ได้ ต้องสืบเชื้อสายจากตระกูลพราหมณ์ฝ่ายบิดาเท่านั้น โดยได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการจากพราหมณ์ทุกคน โดยพิธีบวชพราหมณ์กำหนดให้กระทำได้ที่ทิวาสถานสำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์) เท่านั้น และมีเพียงปีละ ๑ ครั้ง ในพระราชพิธี "ตรีโยมปวาย ตรีปวาย"

การแต่งกายของพราหมณ์

การแต่งกายของพราหมณ์ ในการประกอบพระราชพิธีหรืองานรัฐพิธี ให้สวมใส่เสื้อครุยแบบพราหมณ์ ซึ่งเป็นธรรมเนียมการแต่งกายที่มีมาแต่โบราณ โดยเป็นไปตามพระราชกำหนดเสื้อครุย ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๔ หน้า ๑๔๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ (ร.ศ. ๑๓๐) ผู้ใดฝ่าฝืนสวมชุดครุยของพราหมณ์โดยไม่มีสิทธิอาจมีโทษตามกฎหมาย

ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เรียกว่า "เทวาลัย" หรือ "เทวสถาน" สร้างขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อว่าเป็นที่ประทับของเทพเจ้า ปัจจุบันศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์จำนวนมากมีฐานะเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่เปิดให้ส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เข้าเยี่ยมชมเพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การเข้าเยี่ยมชมหรือขออนุญาตใช้โบราณสถานของศาสนาพราหมณ์ประกอบกิจกรรมต่างๆ ควรปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการประกอบพิธีกรรมที่ผิดไปจากจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของไทย รวมถึงอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานได้

